

Σάββας Στρούμπος

«Μπορούμε να γίνουμε πιο απείθαρχοι και διεκδικητικοί»

Κυριάκος Νασόπουλος

24/10/2018

Το κίνημα και οι καταπιεσμένοι δεν περιμένουν κανένα σωτήρα, αλλά βγαίνουν στο προσκήνιο δίνοντας μάχες σε πολλά επίπεδα, τονίζει στο Πριν ο σκηνοθέτης Σάββας Στρούμπος με τον οποίο συζητάμε με αφορμή την πρεμιέρα του νέου κύκλου της παράστασης της ομάδας Σημείο Μηδέν «Περιμένοντας τον Γκοντό» την Πέμπτη 1^η Νοεμβρίου στο Θέατρο Άτις-Νέος Χώρος.

Τα πολλά πρόσωπα του πολέμου αποτελούν μόνιμο και κεντρικό θέμα στις παραστάσεις της Ομάδας «Σημείο Μηδέν» όπως η Αποστολή και η Τρωάς. Στο «Περιμένοντας τον Γκοντό» τι σας ενέπνευσε να τοποθετήσετε τους ήρωες του Μπέκετ σε μία βομβαρδισμένη περιοχή της Συρίας;

Καθώς αναμετριόμαστε με το έργο βλέπουμε ότι ο τόπος στον οποίο βρίσκονται τα πρόσωπα έχει κάτι το οριακό. Δεν είναι ένας τόπος ησυχίας, δεν πρόκειται για μια στενά εννοούμενη υπαρξιακή ζώνη, για μια ιδιωτική υπόθεση ενός, δύο, τριών ανθρώπων.

Το «Περιμένοντας τον Γκοντό» είναι γραμμένο με αγωνία βγαλμένη από τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο, με τις εκατόμβες νεκρών, τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, τα κρεματόρια, αλλά και την αναζήτηση τρόπων και δυνατοτήτων επανεκκίνησης της Ζωής.

Οι αναλογίες με το σήμερα βρίσκονται στον τόπο όπου διασταυρώνονται όλες οι εντάσεις και τα δεινά της τόσο μεταιχμιακής εποχής μας: Η Συρία, της ανολοκλήρωτης εξέγερσης, των βομβαρδισμένων πόλεων, των προσφύγων. Η παράσταση αποκτά τα χαρακτηριστικά μιας κραυγής ζωής. Τα πρόσωπα προσπαθούν να επανακαθορίσουν το γιατί έχει νόημα να ζει κανείς.

Στο νέο κύκλο της παράστασης βλέπουμε τον ηθοποιό Χρήστο Κοντογεώργη στον πρωταγωνιστικό ρόλο ως Βλαντιμίρ στη θέση του

Δαυίδ Μαλτέζε. Υπάρχουν και άλλες αλλαγές στο νέο κύκλο παραστάσεων;

Όταν ήμασταν κοντά στην πρεμιέρα του πρώτου κύκλου παραστάσεων ένιωθα ότι αυτό το έργο θα μπορούσαμε να το δουλεύουμε για χρόνια και κάθε τόσο να παρουσιάζουμε τα αποτελέσματα της έρευνάς μας. Δεν είναι τυχαία έργο σταθμός του 20^{ου} αιώνα. Απαιτεί από τους καλλιτέχνες να ενεργοποιήσουν όλο το δημιουργικό και πνευματικό τους δυναμικό και βέβαια, κάτι τέτοιο δεν είναι μια ανώδυνη διαδικασία.

Στην εμβληματική αλληγορία του Σάμουελ Μπέκετ οι δύο πρωταγωνιστές βρίσκονται καθηλωμένοι στο ίδιο σημείο, περιμένοντας έναν σωτήρα που θα τους λυτρώσει. Πιστεύετε ότι η ελληνική κοινωνία εξακολουθεί να βρίσκεται σε κατάσταση αναμονής μιας ουρανοκατέβατης λύσης;

Στο σκεπτικό της παράστασής μας αμφισβητήσαμε ευθέως την κυρίαρχη άποψη για τον «Γκοντό», που θέλει τα πρόσωπα να περιμένουν μάταια έναν ουρανοκατέβατο σωτήρα. Είδαμε τις τέσσερις φιγούρες σ' έναν οριακό τόπο μεταξύ ζωής και θανάτου, λογικής και τρέλας, σε κατάσταση ενεργοποιημένης αναμονής, να προσπαθούν να συναντηθούν με τον άλλον απέναντί τους, αλλά και τον άλλον μέσα τους, τον απωθημένο, άγνωστο και φοβερό.

Αυτή η εναγώνια αναμονή φέρνει στην επιφάνεια τον ανθρώπινα αστάθμητο παράγοντα, το ζωικό ορμέμφυτο, που απομυθοποιεί και αποδομεί όλα τα θέσφατα, όλο το φάσμα του Υπάρχοντος που βυσοδομεί πάνω και μέσα στα σώματα, τα μυαλά και τις ψυχές μας.

Όσο για την ελληνική κοινωνία, διαφωνώ ριζικά με τις απόψεις που λένε ότι απλώς καθόμαστε στον καναπέ περιμένοντας τον θεό-σωτήρα. Το Κίνημα, οι Καταπιεσμένοι την τελευταία δεκαετία έχουν βγει στο προσκήνιο δίνοντας μάχες σε πολλά επίπεδα. Ακόμα και στη σημερινή περίοδο, τα αισθήματα απόγνωσης που κυριαρχούν, γίνονται το πρόπλασμα για τις μάχες που έρχονται.

Επί πολλά χρόνια ο Μπέκετ χαρακτηριζόταν μη πολιτικός, υπαρξιακός συγγραφέας. Αρκεί ένα επίθετο (π.χ. πολιτικός/απολιτικός) για να χαρακτηρίσει το έργο του Μπέκετ συνολικά και το «Περιμένοντας τον Γκοντό» ειδικότερα;

Για να αντιληφθούμε βαθύτερα το έργο του Μπέκετ, αλλά και για να οραματιστούμε εκ νέου τον ορίζοντα μιας τέχνης κοινωνικά αναγκαίας, χρειάζεται να αφήσουμε στην άκρη αυτού του διαχωρισμούς, όπως και την άποψη ότι η τέχνη είναι απλώς και μόνο εργαλείο πολιτικής ζύμωσης. Ας μην ξεχνάμε ότι στις μέρες μας αυτού του είδους η «στρατευμένη» τέχνη είναι πλήρως αφομοιωμένη από τη βιομηχανία του θεάματος, άρα και απολύτως ακίνδυνη.

Στο έργο του Μπέκετ δεν θα δούμε κοινωνική και πολιτική κριτική, αλλά μία σε βάθος μελέτη του Ανθρώπινου μέσα στον άνθρωπο και μάλιστα σε ακραίες συνθήκες: υπαρξιακές, ιστορικές, ψυχικές, σωματικές. Η Ζωή και ο μετασχηματισμός της, η Επιθυμία και η απελευθέρωση της, βρίσκονται στον πυρήνα του έργου του. Ίσως να πρέπει να αναζητήσουμε μια «βιοπολιτική» διάσταση της τέχνης και μάλιστα με όρους αντικουλτούρας, αν θέλουμε να ανατρέψουμε την κυρίαρχη ιδεολογία και αισθητική.

Τι νόημα μπορεί να έχει στην εποχή μας ο όρος «στρατευμένος καλλιτέχνης»; σε σύγκριση, π.χ., με τα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου ή την τελευταία δεκαετία του 20^{ου} αιώνα;

Πιστεύω πως ο καλλιτέχνης στρατεύεται στην υπόθεση της Ζωής. Οι άνθρωποι στους οποίους απευθύνεται ένα έργο τέχνης δεν χρειάζονται απλώς να μάθουν ποιοι είναι οι μηχανισμοί καπιταλιστικής εκμετάλλευσης και καταπίεσης. Συνήθως το γνωρίζουν πολύ καλά πάνω στο πετσί τους. Αντίθετα, χρειάζεται να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση, να ενεργοποιηθούν ψυχικά, σωματικά, πνευματικά, να διεκδικήσουν και πάλι τη συλλογική ζωή ως ελεύθεροι άνθρωποι.